

Beérkezett könyvek

Fleck Zoltán: Jogszolgáltató mechanizmusok az államszocializmusban
Napvilág Kiadó, Budapest, 2001, 276 o.,
Ára 1500 Ft

Fleck Zoltán monográfiája jogszociológiai munka: a totalitarizmus-poszttotalitarizmus többnyire csupán a politológiai irodalomban tárgyalt problémáját a jogrendszer működése felől veszi tehát szemügyre. A közelebről a szocialista állam jogszolgáltatásának funkcionálását föltáró értekezés előbb az elméleti és történeti kereteket fogalmazza meg, utóbb a magyar szocializmus második szakaszának jogalkalmazó mechanizmusait elemzi. Az előbbi nyomán – a totalitarizmus-fogalmakat és a jogrendszer-tipológiákat áttekintve, illetve a két totális rendszer jogának sajátosságait rögzítve – a weberi jogszociológiára épülő, de a modern politológia eredményeit is fölhasználó teoretikus magyarázóelméletet épít ki. Az utóbbi során – a bíróságok, az ügyészségek, a társadalmi bíraskodás, illetve a „néprészvétel” szerepét föltárva – a magyar szocializmus második szakaszát „poszttotalitarizmusként” értelmezi. A fiatal kutató munkája, szerencsésen elkerülve a kérdés elemzésében szokásos ideologikus megközelítést, a jelen viszonyait is meghatározó struktúrák megértéséhez igyekszik hozzájárulni.

S. Nagy Katalin: Önarcképek
Palatinus, 2001, 313 o., Ára 3000 Ft

A könyv sajátos szempontból tekinti át az egyetemes művészettörténetet: a művész-önarcképek alakváltozásait követi benne nyomon. A művészettörténet-szociológus szerző fölfogásában az önarcképek összetett jelentést sűrítnek magukba: a művész metamorfózisainak legszemléltetőbb megnyilvánulásaiént egyszerre adnak hírt a személyiség és a művészszerp változásaitól. A

művészönarcképek története ilyenformán az önmagát megmutató ember belső énjével és társadalmi szerepeivel folytatott küzdelem története. Az elemzés a történeti teljesség igényével tekinti át az önarcképek történetét: az összefoglalás az egyiptomi, görög-római és középkori kezdetektől egészen a századforduló-századelő és a huszadik század önarcképeiig ível. A történeti háttérismereteket, szociológiai összefüggéseket és esztétikai interpretációt egyszerre nyújtó elemzés az önarcképfestészet legnagyobb alakjait számba véve maga is eleven portrékkal szolgál. Az olvasó ilyen, életszerű mini-arcképet kap például az önarcképeivel önnön személyének változásait dokumentáló Dürerről, az önmagát kíméletlenül föltáró Rembrandtról, a művészetének és életének szintézisét megteremtő Van Goghról vagy a személyiségét elrejtő és festészetét föltáró Cézanne-ről. S. Nagy Katalin elegánsan formált kötetét számos fekete-fehér és tizenhat színes illusztráció díszíti.

Gérard Noiriel: A történetírás „válsága”
Napvilág Kiadó, Budapest, 2001, 382 o.
Ára 1900 Ft

A kötet címében a *válság* kifejezés nem véletlenül szerepel idézőjelben. A francia történész – hazájában egyébként jelentős visszhangot keltett – monográfiája voltaképpen vitairat: a történetírás válságát hangoztató elméletek gazdag anyagot mozgató és nagyszabású bírálata. Alcime szerint a történelemről „tudománnyá válásától napjainkig” megfogalmazott „elméletek, irányzatok és viták” áttekintését nyújtó munka két részből áll. Az első a modern történettudomány történetének tudományelméletileg megalapozott és széles historiográfiai keretbe foglalt képét rajzolja meg. A második négy – a francia történettudomány működéséből vett, de az általánosítás igényével fölvetett – tudományszociológiai példát von vizsgálat alá. Noiriel saját álláspontját Marc Bloch híres

tételeinek továbbgondolása nyomán fogalmazza meg: a történetírásnak eszerint sajátosan „pragmatista” feladatai vannak, a maga eszközeivel ahhoz kell hozzájárulnia, hogy az emberek „jobban élhessenek”. A kötet külön érdekessége a szerzőnek a magyar kiadás számára fogalmazott, a gondolatmenet vitakérdéseit élesen fölvető bevezetője.

Palasik Mária: A jogállamiság megteremtésének kísérlete és kudarca Magyarországon, 1944–1949 Politikatörténeti Füzetek, XVII. Napvilág Kiadó, Bp., 2000, 347 o. Ára 1500 Ft

A történész nő eredetileg kandidátusi értekezésnek készült munkája a koalíciós korszak politikológiai szemléletű összefoglalását nyújtja. A korszakra vonatkozó szakirodalom alapos ismeretében készített és kiterjedt önálló kutatásokra épülő elemzést tehát elsősorban látásmódja teszi érdekessé. A II. világháború vége és a kommunista berendezkedés kiépülése közötti éveket a jogállamiság megteremtésének kísérleteként, illetve a kísérlet ellehetetlenülésként bemutató ábrázolás előbb a jogállami jogalkotás eredményeit, a kiépülő demokratikus intézményrendszer összetevőit veszi sorra, majd a berendezkedés működésének, a parlamenti és parlamenten kívüli politikai harcoknak a rajzát adja. A szerző az előbbi során az alkotmányjogra összpontosító jogtörténeti elemzéseket végezi, az utóbbi során pedig a történeti földolgozás változatos eszközeivel él: sajtóközleményeket használva, parlamenti jegyzőkönyveket tanulmányozva, levéltári forrásokat vallatóra fogva vagy visszaemlékezések kritikai analizésére építve rekonstruálja a korabeli politikai összecsapásokat. Az olvasó az Ideiglenes Nemzetgyűlés hónapjaitól a kommunista hatalomcentralizáció eszterdejéig lépésről lépésre haladva követheti nyomon a jogállami intézmények kiépítésétől az azok fölszámolásáig terjedő folyamatot.

Az MTA Földrajztudományi Kutatóintézetének kiadványai

Kiskörös természeti-ökológiai adottságai Szerk. Juhász Ágoston. Budapest, 2000, 182 o. Ára 2240 Ft

Kiskörös a *Szőlő és a bor városa* kitüntetett címet viseli, nemzetközi rangja van. A piacváltás és a kereskedelmi kapcsolatok átrendeződése, az EU-csatlakozás lehetősége, a sokoldalú adottságokra alapozott turizmusfejlesztés időszerűvé tették, hogy a térségnek karaktert adó természeti adottságokról, a múlt és a jelen szőlőkultúrájáról, az idegenforgalmi lehetőségekről a kérdéskört tematikusan bemutató, tudományosan megalapozott kiadvány készüljön. A könyv nem csak az érdeklődő olvasó vagy a tudományos közvélemény számára nyújt ismereteket, szól a gazdasági, kereskedelmi kapcsolatok fejlesztésében érdekelt potenciális partnerekhez is.

Tájkutatási irányzatok Magyarországon (Szerk. Schweitzer Ferenc, Tiner Tibor) Budapest, 2000, 131 o. Ára 1120 Ft.

A Marosi Sándor akadémikus 70. születésnapja alkalmából készült tanulmánykötet a hazai tájkutatás témáiból ad ízelítőt. A különböző iskolák különböző vizsgálatain alapuló kutatások foglalkoznak az alföldi táj, a karszterületek, a határ menti területek tájhasznosításával, a klímatispusok elhatárolásának módszereivel, és a tájökológiának a környezetvédelemben betöltött szerepével. A szerzők álláspontja, hogy a tájakban végbement változásokért nem teljes mértékben az ember felelős. Épp ezért a tájvédelmi szabályokat, rendeleteket tájökológiai szempontok szerint kell kialakítani, és az embert, létesítményeivel együtt, mindig a táj szerves részének kell tekintetni. A kutatásban alkalmazott korszerű térinformatikai, matematikai-statisztikai, ökofiziológiai vizsgálatok nagymértékben segítik a határ- és rokontudományokkal való nélkülözhetetlen együttműködést.

Physico-geographical research in Hungary
(Eds. Ádám Kertész, Ferenc Schweitzer)
Bp., 2000, 178 o. Ára 5040 Ft

A kötet az utóbbi néhány év természetföldrajzos OTKA munkáiról ad helyzetképet. A tanulmányok régiók szerint képviselik a hazai természetföldrajzi iskolákat, kutatóműhelyeket, felsőoktatási tanszékeket, így együttesen átfogó képet nyújtanak az ország ez irányú tudományos tevékenységéről. A hazánkban hagyományosan vezető szerepet betöltő geomorfológiai kérdések mellett helyet kapnak az utóbbi évek új irányzatai is, így a geo- és tájökológia, az antropogén felszínformálás vagy a tájszervezés aktuális kérdései. A kötet jól reprezentálja a Magyarországon jelenleg folyó természetföldrajzi kutatásokat és az utóbbi években a magyar geográfiában végbement változásokat.

Hungary towards the 21st century: the human geography of transition
(Ed. Zoltán Kovács) Bp., 2000, 276 o.
Ára 5040 Ft

A gyűjteményes kötet kísérletet tesz az ország kialakulóban lévő térszerkezetének bemutatására. A tanulmányok az 1989/90-es évek politikai változásai nyomán lejátszódott gazdasági szerkezetváltás és politikai rendszerváltás térbeli folyamatainak magyarázatával és hatásaik elemzésével foglalkoznak, földrajzi szemszögből. A könyvben olyan szerzők tanulmányai kaptak helyet, akik vizsgálódásaikat az OTKA projektek keretében folytatták.

Kocsis Károly: Kárpátalja mai területeinek etnikai térképe 1941, 1999; Számítógépes térképszerkesztés: Farkas Zoltán, Keresztesi Zoltán. Bp., 2001, 800 Ft

Az MTA Kisebbségkutató Intézetével közösen kiadott kötet a kárpát-medencei etnikai térképsorozat többi tagjához hasonlóan az etnikai térszerkezetnek az elmúlt fél évezredben lezajlott átalakulását és jelen állapotát kísérli meg felvázolni. A mű címdalán Kárpátalja mai területének 1941-re és 1999-re vonatkozó anyanyelvi adatokon nyugvó etnikai térképeit, a két legnagyobb város – Ungvár és Munkács – nyelvi-etnikai arculatának 1880–1999 közötti változását mutatja be kör- és sávdigramok segítségével. Mindkét térképen – kördiagramok segítségével – a ruszin-ukrán, magyar, orosz, román, német, szlovák, cigány és zsidó (jiddis, héber) anyanyelvű népesség térbeli eloszlását és az aktuális közigazgatási beosztást kísérheti figyelemmel az olvasó. A címdalán található az 1941. január 31-i állapotoknak megfelelő anyanyelvi és közigazgatási térkép is, melynek az 1999-es, jórészt becsléseken alapuló adatokkal való összevetése érdekes tanulságokkal szolgál a 20. század derekán lezajlott történelmi, demográfiai, migrációs és etnikai folyamatok megítéléséhez. Hét melléktérkép a mai Kárpátalja területének 1495, 1796 körülire valószínűsített, 1880, 1910, 1930, 1941 és 1999-beli nyelvi-etnikai térszerkezetét, két táblázat pedig a főbb etnikai-nyelvi csoportok lélekszámának, arányának 1495–1989 közötti változását tárja fel.

CONTENTS

Glatz Ferenc: Initiativity, systematicity, continuity, flexibility.....	534
<i>Human Genome Project • GUEST EDITOR: VENETIANER PÁL</i>	
Venetianer Pál: Preface.....	558
Venetianer Pál: The Road Leading to the "Book of Life".....	560
Kosztolányi György: Impacts of the Genomics on Medicine and the Universal Science.....	567
Patthy László: Bioinformatics in the Age of Genomics	575
Szathmáry Eörs – Pál Csaba: Genomics and Evolution	582
Raskó István: Population Genomics.....	589
Arányi Péter: Pharmacogenetics, Pharmacogenomics and Drug Research.....	595
Kampis György: The Gene is Dead, Long Live the Gene!	601
Sándor Judit: Genomics and the Law	615
<i>Technology Policy</i>	
Pálmai Zoltán: An Innovation Park in Hungary – The INNOTECH Innovation Park of the Budapest University of Technology and Economics	626
Szentes Tamás: A few Remarks on "Human Capital" and Research Expenditures...	636
<i>PhD Education in Hungary</i>	
Bazsa György: Deliberations about the PhD Degree in Hungary.....	648
Szabó Gábor - Bánszki Tamás - Ruzsányi László: The Necessity of Changing the Structure of Hungarian PhD Education	653
Fehér Márta: Of Science and Philosophy of Science at the Millennium	658
<i>The Scientists of the Future</i>	666
<i>Obituary</i>	677
<i>Book Review</i>	680

Ajánlás a szerzőknek

1. A Magyar Tudomány elsősorban a tudományterületek közötti kommunikációt szeretné elősegíteni ezért elsősorban olyan kéziratokat fogad el közlésre, amelyek a tudomány egészét érintő, vagy az egyes tudományterületek sajátos problémáit érthetően bemutató témákkal foglalkoznak. Közlünk téma-összefoglaló, magas szintű ismeretterjesztő, illetve egy-egy tudományterület újabb eredményeit bemutató tanulmányokat; a társadalmi élet tudományokkal kapcsolatos eseményeiről szóló beszámolókat, tudománypolitikai elemzéseket és szakmai szempontú könyvismertetések.

2. A kézirat terjedelme szöveges tanulmányok esetében általában nem haladhatja meg a 30 000 leütést (a szóközökkel együtt, ez kb. 8 oldalnak felel meg a MT füzeteiben), ha a tanulmány ábrákat, táblázatokat, képeket is tartalmaz, a terjedelem 20-30 százalékkal nagyobb lehet. Beszámolókat, recenziókat esetében a terjedelem ne haladja meg a 7-8 000 leütést. *A teljes kéziratot .rtf formátumban, mágneslemezen és 2 kinyomtatott példányban kell a szerkesztőségbe beküldeni.*

3. A közlemények címének angol nyelvű fordítását külön oldalon kell csatolni a közleményhez. Itt kérjük a magyar nyelvű kulcsszavakat (maximum 10) is. A tanulmány címe után a szerző(k) nevét és tudományos fokozatát, a munkahely(ek) pontos megnevezését és – ha közölni kívánja – e-mail-címét kell írni. A külön lapon kérjük azt a *levelezési és e-mail címet*, telefonszámot is, ahol a szerkesztők a szerzőt általában elérhetik.

4. Szöveg közbeni kiemelésként *dőlt*, (esetleg **félkövér** – bold) betű alkalmazható; ritkítás, VERZÁL betű és aláhúzás nem. A jegyzeteket lábjegyzetként kell megadni.

5. A rajzok érkezhetnek papíron, lemezen vagy email útján. Kérjük azonban a szerzőket: tartsák szem előtt, hogy a folyóirat fekete-fehér; a vonalas, oszlopos, stb. grafikonoknál tehát ne használjanak színeket. Általában: a grafikonok, ábrák lehetőség szerint minél egyszerűbbek legyenek, és vegyék figyelembe a megjelenő oldalak méreteit. A lemezen vagy emailben

érkező ábrákat és illusztrációkat lehetőleg .tif vagy .bmp formátumban kérjük; értelemszerűen fekete-fehérben, minimálisan 150 dpi felbontással, és a továbbítás megkönnyítése érdekében a kép nagysága ne haladja meg a végleges (vagy annak szánt) méreteket. A közlemény szövegében tüntessék fel az ábrák kívánatos helyét.

6. Az irodalmi hivatkozásokat mindig a közlemény végén, abc sorrendben adjuk meg, a lábjegyzetekben legfeljebb utalások lehetnek az irodalomjegyzékre. Irodalmi hivatkozások a szövegben: (szerző, megjelenés éve). Ha azonos szerző(k)től ugyanabban az évben több tanulmányra hivatkozik valaki, akkor a közleményeket az évszám után írt a, b, c jelekkel kérjük megkülönböztetni mind a szövegben, mind az irodalomjegyzékben. Kérjük, *fordításnak különös figyelmet a bibliográfiai adatoknak a szövegben, illetőleg az irodalomjegyzékben való egyeztetésére!* Miután a Magyar Tudomány nem szakfolyóirat, a közlemények csak a legfontosabb hivatkozásokat (max. 10-15) tartalmazzák.

7. Az irodalomjegyzéket abc sorrendben kérjük. A tételek formája a következő legyen:

- Folyóiratcikkek esetében:

Alexander, E. O. and Borgia, G. (1976). Group Selection, Altruism and the Levels of Organization of Life. *Ann. Rev. Ecol. Syst.* **9**, 499-474

- Könyvek esetében:

Benedict, R. (1935). *Patterns of Culture*. Houghton Mifflin, Boston

- Tanulmánygyűjtemények esetén:

von Bertalanffy, L. (1952). Theoretical Models in Biology and Psychology. In: Krech, D., Klein, G. S. (eds) *Theoretical Models and Personality Theory*. 155–170. Duke University Press, Durham

8. Havi folyóirat lévén a Magyar Tudomány kefelevonatokat nem tud küldeni, de még az elfogadás előtt minden szerzőnek elküldi egyeztetésre közleménye szerkesztett példányát. A tördelési munka során szükséges apró változtatásokat a szerző egy megadott napon a szerkesztőségben ellenőrizheti.

Kedves Olvasó!

Májusi számunkhoz meglepetést készítettünk: a Magyar Tudomány utolsó két évfolyamának teljes anyagát nyújtjuk át egy CD-n. Folyóiratunk cikkeit kiegészítettük még néhány hasznos információval. Egyebek között ismeretöt olvashatnak a Magyar Tudományos Akadémiáról, megtalálják az ország egyetemeinek és kutatóintézeti hálózatának pontos címlistáját, az OTKA és a Szabadalmi Hivatal hasznos információit, s egy rövid kóstolót az Interneten található, tudománnyal foglalkozó oldalakról. Reméljük, hogy a kiadvány hasznukra lesz, és ha elnyeri tetszésüket, minden évben megújítjuk majd annak tartalmát.

Észrevételeiket, a jövő évi kiadást segítő ötleteiket örömmel fogadjuk a h8104gaz@ella.hu címen. Segítségüket előre is köszönjük.

Csányi Vilmos
főszerkesztő

